

Перепади добових температур сприяли розвитку та поширенню хвороб і шкідників пізніх *просапних* культур, *плодових* та *виноградних* насаджень.

Повсюди на нетоксикованих сходах *озимого ріпаку* за чисельності 1-6 екз. на кв.м шкодять **хрестоцвіті блішки**, рослини заселяють **ріпаковий пильщик**, **попелиці** (Дніпропетровська, Запорізька, Київська, Луганська, Одеська, Черкаська, Чернігівська, ін. обл.).

На 58-80% обстежених площ *цукрових буряків* лісостепових, поліських, подекуди степових областей на 8-26% рослин розвивається **церкоспороз**. (Вінницька, Волинська, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Одеська обл.). Окрім того, на плантаціях культури вищезазначених та Тернопільської області відмічається інтенсивний розвиток **борошністої роси** 7-25%, **фомозу** (6-12%), **пероноспорозу**, подекуди проявились ознаки **вірусної жовтяниці** (Тернопільська обл.), **рамуляріозу** (Львівська, Хмельницька обл.). На гібридах іноземної селекції центральних та західних областей коренеплоди уражені **паршею звичайною**, **гнилями (бура, хвостова)**, **дуплистістю**. В разі тривалих опадів за інтенсивного наростання хвороб бажане оздоровлення цукрових буряків через обприскування фунгіцидами.

На площах **соняшнику** відмічається помітне зростання рівня розвитку **фомозу** (4-48% рослин уражені у Вінницькій, Дніпропетровській, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Запорізькій, Кіровоградській, Тернопільській, Чернівецькій обл.), **пероноспорозу** (8-15%), **іржі**, **септоріозу** (уражено 9-17% рослин). Виявляється **суха гниль** (Запорізька обл.). Повсюди на кошиках, стеблах, коренях 3-20% рослин поширюються **біла та сіра гнилі**. В осередках Запорізької області на корінні 3-10% рослин паразитує **соняшниковий вовчок** за щільності 5-12екз. на кожному корені. У степових та лісостепових областях шкодять личинки **соняшnikової шипоноски**, гусениці **вогнівки**, **бавовникової совки**, **лучного метелика**.

Качани *кукурудзи* уражені **пухирчастою** та **летучою сажками** (2-15%), 6-26% рослини хворі на **гельмінтоспоріоз**. **Фузаріоз** виявлений на 70% обстежених площ. В середньому хворобою уражено 4,5 макс. до 12% качанів.(Одеська, Дніпропетровська, Полтавська обл.).Хвороба розвивається на верхніх зернівках качана. Гусениці **стеблового (кукурудзяного) метелика** закінчують свій розвиток та живлення, комахи переміщуються до нижньої частини стебел рослин, де вони залишаються на перезимівлю. Заселеність рослин фітофагом складає 2-20%, пошкоджено качанів – 1-5%, середня чисельність гусениць – 1-2 екз. на рослину. У пазухах листків верхнього ярусу рослини осередково продовжує живлення **попелиця**. Для зниження зимуючого запасу шкідника при збиранні кукурудзи застосовують низький зріз, не вище 10 см над рівнем ґрунту, цей захід допомагає знищити до 95% гусениць. Подрібненням коренестеблових залишків важкими дисковими боронами в двох напрямках знищують до 50% гусениць метелика та інших шкідників. Рослини *сої* хворіють

на **аскохітоз, пероноспороз, антракноз, септоріоз**, подекуди **бактеріозом, жовтою мозаїкою**. За 14 днів до збирання врожаю та вологості насіння 35-40% проводять десикацію посівів рекомендованими препаратами.

Перепади добових температур, опади, рясні роси сприяли розвитку та поширенню хвороб **томатів**, пізніх сортів **капусти, баштанних** культур. У **багаторічних плодових** насадженнях відмічається розвиток **парші, борошнистої роси**, на зимових сортах – **плодової гнилі, у виноградниках – оїдіуму, міддю, чорної гнилі**.

Фітоекспертизою насіння **озимих пшениці, ячменю та жита** цьогорічного повсюди виявлені збудники **фузаріозу, альтернаріозу, гельмінтоспоріозу, бактеріозу**, різних видів **плісені**. Тому партії кондиційного насінневого матеріалу слід обов'язково оздоровити шляхом протруювання його рекомендованими препаратами. Ефективність цього заходу в значній мірі залежатиме від правильного підібраного протруйника.

Повсюдно на стерні, **багаторічних травах, неорних землях, просапних** культурах відмічається активізація **мишоподібних гризунів**, зокрема **полівок**, які за масової появи сходів **озимих** культур мігруватимуть у пошуках соковитої рослинності у посіви **озимих зернових та ріпаку**.

Першочерговими заходами в обмеженні чисельності мишоподібних гризунів є профілактичні заходи: знищення бур'янів, зменшення втрат урожаю при збиранні, своєчасна зяблева оранка, що позбавить гризунів кормової бази та надійного сховища, контроль за розвитком та регулювання чисельності цих шкідників у місцях резервацій з метою недопущення їх розселення на посіви сільськогосподарських культур.

У господарствах здійснюється постійний фітосанітарний нагляд за посівами сільськогосподарських культур.